

—1 O Učiteljskem pokretu prinaša »Edinost« od 3. IX. informativen članek in v njem pravi med drugim tudi: Široki slovenski javnosti je manj znano gibanje, ki so ga pričeli v zadnjih letih mladi slovenski učitelji in učiteljice, zavedši si v svojem življenjskem programu težko, toda lepo nalogo, proučiti z vseh strani slovensko vas, raziskati do najtanjših podrobnosti gospodarske, socialne in kulturne osnove slovenske kmetijske (in delavske) družine ter prikazati statistično in znanstveno vzroke napredkom kakor nazadovanjem slovenske narodne, tvorne, materialne in duševne moči. Ta široko zasnovani načrt je prepredel vso našo domovino z mogočnim gibanjem, v katerem zanosno delujejo vse mlade tvorne slovenske učiteljske sile in sodelujejo z velikim požrtvovanjem tudi učitelji in učiteljice starejše generacije, spoznavši potrebo tega dela za razumevanje duhovnih osnov podedelja ter uporabivši njega izsledke posredno tudi pri šolskem delu. To mogočno gibanje deluje ravno pod imenom »Učiteljski pokret«.

—1 Gradišćanski Hrvati in koroški Slovenci. Zagrebski »Obzor« razpravlja o usodi gradišćanskih Hrvatov in nameri ukinitve njihovih šol ter pravi: »Ako bi se to zgodilo, bi izginilo 50.000 gradišćanskih Hrvatov, ki žive že stoletja na Gradišćanskem. Taka politika denacionalizacije pa nasprotuje tudi nacionalistični doktrini, o kateri izjavljajo njen prvaki, da je proti asimilaciji tujih etničnih skupin. Bila pa bi nasprotna tudi ponovnim izjavam nacionalističnih voditeljev, da se bodo spoštovale narodne pravice gradišćanskih Hrvatov in koroških Slovencev. Ker ni dvoma, ako bi se pričelo tako raznarodovanje gradišćanskih Hrvatov, bi doletela enaka usoda tudi koroške Slovence. Gotovo je, da bi izzvala taka politika denacionalizacije reakcijo v hrvatski in slovenski javnosti, a gotovo tudi v srbskem in bi bila zadnja bolj škodljiva Nemcem kakor Hrvatom in Slovencem.« (»Večernik« od 30. VIII.)

—1 Začetek šolskega leta — začetek skrbi za mater je naslov članka v »Taboru« od 3. IX., v katerem so opisane težave staršev ob začetku šole.

—1 O novi šoli v Črnučah priobčujajo obširna poročila »Slovenski narod« 3. septembra, »Jutro« 4. septembra in »Slovenec« 6. septembra.

—1 Pri blagoslovitvi nove šole v Črnučah je govoril tudi g. ban dr. Natlačen in z nekaj krepkimi stavki pokazal na željo Slovencev po izobrazbi in napredku. Kot ban ima čisto priliko poslušati razna odposlanstva z dežele in je naravnost ganljivo, kako si ljudje prizadevajo za dvig šolstva in prosijo za učitelje, ki bi bili dobri vzgojitelji in modri vodniki njihovim otrokom. Iz te skrbi za izobrazbo in hoteč zadoščiti ukažljivosti svojih otrok so tudi Črnučljani vzeli nase veliko breme, ki ga jim je naložila postavitev novega krasnega šolskega poslopja. Naj bi otroci za te žrtve bili staršem hvaležni. Prav tako pa naj bi bilo hvaležno tudi učitelstvu, kateremu ne more biti vseeno, v kakih prostorih se vrši pouk. Še bolj kot šolski otroci bi se moralo učitelstvo zavedati težkih žrtv, ki jih slovensko ljudstvo doprinaša za ljudskošolsko izobrazbo. (»Slovenec« 6. septembra.)

Naša gospodarska organizacija

—g Zadružnikom Učiteljske samopomoči. Zadnje dneve v avgustu vam je razposlala uprava US položnice za nakazilo članskega prispevka za 3 smrtne primere: 465—467, s. pr. Umrlji so: Mally Terezija, Ljubljana; Malenšek Agata, Šmartno v Tuhinju; in Justin Rajko, Ljubljana. Samski člani plačajo po 16 din, zakonski pari pa po 31 din. Zamudnikom smo pristihi tudi vse zaostanke, ki so pri nekaterih tekem počitnice precej narasli. Prizadeti, storite svojo dolžnost in poravnajte vse obveznosti tekem septembra!

Učiteljska tiskarna

Nova slovenska čitanka za II. razred osnovnih šol

(»Naše knjige« — II. del: »Za vse leto«. Stavili: P. Flerè, J. Jurančič, A. Skulj in E. Vranc, s slikami okrasil V. Cotič.)

Slovenska ljudska šola res že dalj časa občuti potrebo po novih čitankah, kajti sedanje, ki so izšle iz »Solskega lista« iz let 1919. in 1920., so se pač že precej prežvele. Iz učiteljskih vrst se je bolj in bolj glasno slišal klic po novih čitankah in prav ta klic je leta 1935. dal pobudo ljubljanski sekciji JUU in Učiteljski tiskarni, da sta sklicali anketo in povabili priznane slovenske šolnike na posvetovanje o novih čitankah. Šlo je zlasti za rešitev vprašanja, ali naj se predelajo sedanje čitanke ali naj se sestavijo nove. Po temeljitem, vsestranskem preudarku je anketa priporočila, da se opusti predelava sedanjih čitank in naj se sestavijo nove, ki bodo ustrezale zahtevam nove šole. Saj je takrat že izšel E. Vrančev »Projekt učnega načrta«, ki je z idejno in vsebinsko osnovo za posamezna šolska leta že tudi označil idejno in vsebinsko osnovo za čitanko. Ta Vrančeva osnova je obveljala tudi za nove čitanke, za katere pa je anketa še posebej poudarila, naj bodo sestavljene in urejene po enotnem sistemu. Predložila je, naj bodo v tem pogledu nadaljevanje Fleretove »Naše prve knjige«; ta bodi I. del novih čitank, ki naj izidejo pod skupnim imenom »Naše knjige«. Po vseh teh za-

ključkih je anketa sklenila, naj se preda sestavitve in ureditve novih čitank posebnemu redakcijskemu odboru, v katerega so bili izvoljeni: Flerè, Pavle, Jurančič, Josip, Skulj, Andrej in Vranc Ernest. Iz tehničnih in ekonomskih razlogov pa je bilo sklenjeno, da se sestavijo in uredi najprej čitanke za osnovne šole ter izidejo zaporedno v razdobju leta dni.

Po triletnem vztrajnem delu redakcijskega odbora izdaja letos Učiteljska tiskarna »NAŠIH KNJIG« II. del z naslovom »ZA VSE LETO«. To je nova čitanka za drugi razred osnovnih šol, ki jo je na podlagi ugodne sodbe in priporočila Glavnega prosvetnega sveta pod S. br. 265/38 ministrstvo odobrilo kot učno knjigo z odlokom štev. IV.-8878 z dne 15. junija 1938.

Imena sestavilcev novih čitank, ki so v naši pedagoški in šolski književnosti pač dovolj znana, nam že sama jamčijo za vrednost knjige, ki jo dajemo na svetlo. Znano pa nam je tudi, da so dosedanja poznavalci in ocenjevalci knjige enodušno izjavili, da Slovenci take čitanke v naših ljudskih šolah še nismo imeli, a nekateri trdijo celo, da knjiga v marsičem prekaša celo novodobne čitanke večjih narodov, pri katerih je šolska književnost močno razvita.

Vsebinska je socialno-etično vzgojna in vzeta iz sredine, v kateri naš otrok živi, prikazuje pa v izbrani literarni obliki, odgovarjajoči duševnemu razvoju otroka, duhovno strukturo našega vaškega, delavskega in mestnega okolja in otroka v njem. Razdeljena je v neprikljene stvarne enote, za katere je dejal eden ocenjevalcev knjige, da so naravnost izvrstno navodilo učitelju za njegovo delo v šoli. Te stvarne enote navaja knjižno kazalo sledeče:

1. Zopet v šoli.
2. Šesti september.
3. Zjutraj in zvečer.
4. Brez dela ni jela.
5. Jesen prinaša svoje sadove.
6. Narodno zedinjenje.
7. Zimska radost in težave.
8. Prišla bo pomlad zelena.
9. Ko poletje srečo trosi.

Glede snovi v teh poglavjih trdijo poznavalci, da je »Naša knjiga« II. del, nova čitanka za drugi razred osnovnih šol, otroška slovenska čitanka v dovršeni umetniški obliki in da jo vseskozi preveva duh domačnosti. To pa jo nareja tudi za vzgojno sredstvo, ki je primerno, da vkoreninjaja našega doraščajočega človeka v domačih tleh.

Knjigo krase mnoge umetniške risbe, ki jih je narisal z izvrstnim občutkom za otroško dušo in njena nagnjenja akademski slikar Cotič Viktor.

Prepričani, da tudi s tem služimo dviganju slovenske šole, ako založimo tako knjigo, izdamo novo drugo čitanko še ta mesec in šole jo lahko začno rabiti takoj v začetku šolskega leta 1938./1939.

Cena knjigi je 16 din.

Ljubljana, 1. avgusta 1938.

UČITELJSKA TISKARNA

Mladinska matica

LISTI IN REVIE O POMENU MLADINSKE MATICE

Moramo priznati, da ima med vsemi književnimi podjetji edino Mladinska matica neki stalno določeni mladinsko - književni program, smer urejanja in organizacije naročnikov, dočim pa izdajajo skoro vse druge založbe posamezne mladinske knjige brez dovolj utrjenega književnega in podjetniškega načrta. »Odmevi«.

Mladinska književnost je dobila v Mladinski matici — dobrega podpornika in pospeševalca.

Vinko Košak — »Ljubljanski Zvon«.

Knjižice Mladinske matice so po svoji vsebini in obliki, posebej pa še po nizki ceni prav primerne za najširše vrste naše mladine. V njenih vrstah izvršuje M. M. važno kulturno - vzgojno nalogo. »Jutro«.

Če nam bo kdo ustvaril sodobno slovensko mladinsko slovstvo, potem nam ga bo Mladinska matica. »Mladika«.

Govoriti o potrebi Mladinske matice je danes nepotrebno. Čas in praksa sta pokazala njen upravičen obstoj.

Kotnik Zorko — »Učit. tovariš«.

Mladinska matica izdaja knjige za omladino in postizava tim svojim radom velike rezultate. Medu našim izdavalčkim organizacijama svakako interesantan primjer sistematskog rada i umjetnosti. Slovenska omladinska literatura obogatila se u poslednje vrijeme mnogim odličnim izdanjima Mladinske matice, koju vode učitelji i pedagogi s neobično naprednim shvaćanjem i poduzetno. »Novosti«, Zagreb.

Mladinska matica je dokazala, da upravičeno uživa sloves resne in plodovite kulturne institucije, ki si je za umetnostno vzgojo slovenske mladine pridobila že nespornih zaslug. »Naš glas«.

Vanredno je simpatičan običaj, da se pred sam kraj šolske godine daje djaku koji polazi na dvomesečni odmor — knjiga. Mladinska matica u Ljubljani ovaj posao vrši u punom smislu reči.

»Srpski književni glasnik«.

Učitelstvo vzgaja vojsko bravcev, ki bodo najboljši vojščaki za nivo in konsum domače knjige. Tudi v tem je velika, še neocenjena zasluga Mladinske matice.

St. Kosovel — »Učit. tovariš«.

Ob smotrnem delu »Mladinske matice« moramo priznati, da mladinska književnost ni več pastorka, in upamo, da se bo od leta do leta bolj razvijala. »Mentor«.

Učitelji so zgradili v Mladinski matici važno ustanovo, ki po svojih publikacijah mnogo vpliva na vzgojo slovenske mladine. Delo Mladinske matice je bogato in pomembno. »Prosveta«, (Amerika.)

Mladinska matica ima silen vpliv na sodobno mladinsko literaturo pri Slovencih. »Kulturni služba«, (Praga.)

Čovjek, koji prati omladinsku dečju književnost velikih zapadnoevropskih naroda, može mirnom savješću ustvrditi, da kvaliteta publikacije »Mladinske matice« ni malo ne zaostaja za kvaliteto pomenutih velikih naroda. »Novosti«, Zagreb.

Ze danes vrši »Mladinska matica« največji del nalog v produkciji slovenske mladinske književnosti in najvažnejše je to, da dela pod določenimi strokovno - pedagoškimi vidiki. »Uhor«, Českoslovaška.

Kakor da tekmuje sama s seboj, se nam vidi ta naša odlična mladinska knjižna založnica. Leto za letom boljša prihajajo v svet knjižna darila, ki imajo mimo zabavnega, predvsem tudi poučen in vzgojen namen, v čemer so ravno edicije »Mladinske matice« nedvomno najboljše, kar smo doslej dobili na slovenski mladinski knjižni trg. »Slovenska beseda«.

V naši državi je M. M. edina založba, ki ima leto za letom tako širok krog odjemalcev in čitateljev dobre mladinske knjige. »Roditeljski list«.

Mladinska matica vodi strog račun o tem, kaj daje svojim malim bralcem v roke. Književni horizonti, Zagreb.

Knjige Mladinske matice so brez vse hvale — dragulj slovenske književnosti. »Vojni invalid«.

Knjige Mladinske matice toplo priporočamo materam, ki žele, da bero njihovi otroci zdravo, lepo čtivo. Zenski svet.

Učiteljski pevski zbor JUU

Emil Adamič

—pev. Tajništvo UPZ prosi vse svoje članke, da pošljejo pravočasno prijave za pevski tečaj v septembru. Tečaj se bo vršil le v primeru, ako bo dovolj prijavljenec. V prihodnjem »Učiteljskem tovarišu« ter v vseh ostalih ljubljanskih dnevnikih bomo sporočili, če se bo tečaj vršil. Na tečaju se bodo sprejemali novi pevci.

Novosti na knjižnem trgu

Gustav Šilih:

Beli dvor

Slovensko mladinsko leposlovje je dobilo letošnjo poletje izviren priradek, obširen roman »Beli dvor«. Po svoji zamisli in tendenci je to eno izmed najboljših del te vrste, po obsegu pa prekaša vse ostale. Ze prva poglavja pričajo, da je knjigo napisal psiholog in pedagog, ki je znal spretno združiti aktualna obmejna nacionalna, gospodarska in vzgojna vprašanja v vseskoz napetih dejanjih, polnih dramatičnih zapletljajev. Delo spada sicer v romantiko, toda posamezni opisi so tako kruto resnični, da starejšemu čitatelju, ki je preživel predvojne in vojne čase v našem severnem obmejnem ozemlju, z vso silo oživijo spomin na takratno težko, pogostoma brezupno borbo z našim narodnim nasprotnikom. Ako omenjam romantiko, ne pomeni to očitka, ampak priznanje; knjigi se s tem vrednost ne zmanjša, zlasti ker ne idealizira pretirano in skoro nima dogodkov, ki bi bili premalo motivirani. Mladini je pač najbližja romantika, ker se ji hoče živahnih dogodkov, junakov, idealov, čustvenosti.

S pedagoškega vidika je posebne vrednosti vodilna ideja — borba za izgubljeno domačijo, ljubezen do rodne grude. Glavni junak ni, kakor je običajno v spisih te vrste, junak meča ali peresa, ampak junak ustvarjajočega naprednega poljedelstva, zlasti vrtarstva in sadjarstva. Roman navdušuje k delu, ki je dndanes stvarno najbolj potrebno, namreč h gospodarski osamosvojitvi in napredku. Ne pripoveduje o lahkih, nezasluzenih uspehih, ampak o težkem naporu, trpljenju in razočaranjih ter o jekleni volji, ki napolned zmaga. Tak potek dejanja mladine ne odvaža od resničnega življenja k sanjarjenju, krepi pa čut pravičnosti in mladostni polet.

Dejanje se vrši v glavnem pred svetovno vojno in med vojno v kraju blizu narodnostne meje. Zato pisatelj tudi ni mogel mimo najsramotnejšega pojavnja v našem narodu, namreč narodnega odpadništva in mu je prisodil primerno moralno ceno. Za današnjega mladega človeka je zlasti važno opisovanje duševnosti glavnih Lovrekovih nasprotnikov Miklausina in njegovega sina Ulrika.

Za pedagoškega izobraženega človeka je zanimiva dušeslovna analiza Lovrekove notranjosti. Spretno so prikazane vse glavne razvojne faze od predpubertetne dobe do popolne moške zrelosti, tako da vidimo čisto prirodno vez med njegovo duševnostjo in zunanjimi reakcijami oz. dejanji. Kar bodo morda nekateri odrasli čitatelji zamerili, je tajinstvena, onostranska pojava tete Ane in njeno ponovno poseganje v Lovrekovo usodo.

Tudi nenadna Lovrekova omedlevica v polkovnikovi pisarni nima prave motivacije. Mladino pa take reči še bolj privlačujejo in ne kvarijo vzgojne vrednosti romana.

Vloga šole in učitelja v razvoju glavnega junaka je prikazana tako, kakor se v mnogih primerih zares tudi dogaja. Dobremu učitelju daje zasluženo odlično mesto v človeški družbi. Uničujoča sodba o ljudeh, ki se ponašajo samo z denarjem in diplomami, pa utegne nakopati avtorju precej zamere. Za take odkrite besede je treba mnogo hrabrosti.

Posebno prikupljivo in lepo je v romanu prikazana erotika. Tako se zares pletejo nežne niti prve ljubezni med nepokvarjeno mladino, pričnši z neopredeljenim notranjim nemirrom preko prvega plahega sanjarjenja, iskanja in oboževanja do trdnih vezi, ko je mladi človek pripravljen tudi na največje žrtve. Taka erotika mladine ne kvari, ampak kaže, da je odnos med obema spoloma lahko plemenitejši, nego ga čisto slika realistična književnost, zlasti pa film. Tudi idealiziranje manj škoduje nego neolepšano opisovanje človeških strasti in zablod.

Jezik jednat in lep. Ima sicer nekoliko lokalizmov, ki pa ne motijo in bodo morda celo pomnožili besedni zaklad našega književnega jezika. »Beli dvor« zasluži, da se razširi po vsej slovenski zemlji in še daleč izven nje. F. H.

—k Koroške slovenske narodne pesmi. Klub koroških Slovencev v Ljubljani je izdal in založil drugi zvezek koroških slovenskih narodnih pesmi za eno-, dvo- in troglasen mladinski zbor in klavir. Zbirko, ki obsega 12 primerov najbolj priljubljenih kor. narodnih pesmi, je priredil Luka Kramolc ter jo posvetil monsignoru Ksaverju Mešku, velikemu prijatelju slovenske mladine. Napevi k pesmim, katere so zapisali ga. Luka Kramolc, Marko Bajuk, Oskar Dev, Pavle Kernjak, France Marolt in Zdravko Švikaršič so zelo lahki. Del pesmi je pisan v koroškem narečju, ostale pa prilagodene knjižni slovenščini. Izdaja ima kvart format, je lepo in čitljivo pisana ter velja 24 din. Ker ima zbirka namen ohraniti pri slovenski mladini spomine na mlade tovariše na Koroškem, naj učitelstvo in šole s pridom sežejo po izdaji ter s tem podpro tako potrebno in koristno prizadevanje Kluba koroških Slovencev v Ljubljani. Zbirka se dobi v vseh knjigarnah.

—k Mato Lovrak: Divlji dječak. Založilo Društvo trezvenosti »Novi život« v Zagrebu. Cena din 20.—. Obseg 114 strani. — Hrvatski mladinski pisatelj Mato Lovrak obravnava v tej knjigi vprašanje škodljivega vpliva alkoholnih pijač na mladino. V lepi in prijetni obliki se razpletla dejanje z glavno osebo, dečkom Luko, tako, da ne stopa moralna plat vsebine preveč v ospredje. Knjiga je opremljena tudi z bogatimi in zelo posreženimi ilustracijami Andrije Mauroviča. Knjiga se naroča na naslov: Savez trezvenosti — Zagreb, Mirogojska 4.

ONE TOVARISE,

ki so do sedaj v posesti mojih izposojenih delovnih knjig za 1., 3. in 4. razred, vljudoz prosim, da mi jih vrnejo. Drago Bitenc, učitelj, Krško.

Ob priliki 30 letnega jubileja tovarne razposilja Goldmichel 1000 garnitur, sestoeče iz 1 orig. polnilnega peresa (25 letna garancija), 1 moderne patentne pisalke zastoj — samo proti povračilu stroškov. Lastni izdatki za carino, luksuzni in prometni davek, poštnino itd. znašajo
din 58— za 1 garnituro,
din 155— za 3 garniture,
kateri znesek se povzame. — Izkoristite to ugodno priliko! — Pri naročilu je treba navesti vrsto pisave: tanka, srednja ali široka. Jugoslovansko generalno zastopstvo GOLDMICHELENGEL, MARIBOR, poštni predal 91.